

Булага К. М., керівник театру народного танцю «Барви», керівник танцювальної групи Українського народного хору «Калина», Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

РОБОТА БАЛЕТМЕЙСТЕРА НАД КОМПОЗИЦІЙНОЮ ПОБУДОВОЮ ТВОРУ

У наш час діють творчі колективи, різні за профілем: етнографічні, в яких беруть участь найчастіше люди старшого віку, безпосередні носії традицій; ансамблі народного танцю, де переважає рівень роботи з фольклором – від відтворення автентичних зразків до стилізації і створення авторських творів за мотивами фольклору; танцювальних груп, у яких народний танець поєднується з різними видами сучасної пластики. Адаже за всієї, начебто, очевидності завдань практика показує, що на місцях від етнографічних і фольклорних колективів вимагають сценічних постановок, створених за всіма законами театрального мистецтва. Зберігати традиційні танці – це лише один бік проблеми. Необхідно поєднувати його з вимогами сучасності.

Сучасна народно-сценічна хореографія передбачає творчий пошук. І важлива роль у цьому процесі покладена на балетмейстера.

Важливим у побудові репертуару і, в першу чергу, окремого номеру є правильно дотримана ідейно-тематична та структурна єдність.

Балетмейстер повинен докласти багатьох зусиль для того, щоб кожен виконавець чітко уявляв ідею виконуваного твору, яка б схвилювала його почуття, породжувала бажання творчо вирішувати доручену танцювальну партію [1].

Після визначення теми майбутнього танцю, балетмейстер стикається з проблемами, без вирішення яких неможливо розпочати постановочну роботу. Більшість із них пов'язана з лексикою та композицією номера, адже саме від них залежить, як буде втілено ідейний задум, розкрито сюжет нового хореографічного твору [2].

Архітектоніка, як уже зазначалося, зумовлює гармонію усіх частин композиції, логічну вмотивованість побудови окремих малюнків, переходів, підказує відповідну лексику та поєднання її з музикою та ін.

Автор новоствореного танцю має вирішити, в якому жанрі доцільніше розкрити тему, що захопила його (від цього залежатиме лексика, композиційна побудова); на яких опорних ланках розгортатиметься безперервний розвиток сюжету; які моменти допоможуть підкреслити основну ідею твору; як відтворюватимуться у взаєминах ті чи інші образи, яку лексику використати для характеристики того чи іншого персонажа.

Тому план архітектоніки та композиції майбутнього номера – один із найважливіших етапів реалізації задумів балетмейстера. У подальшій роботі потрібно вичленити основні частини, епізоди хореографічного твору, визначити наскрізну дію.

Після поділу на частини танець розподіляють на основні епізоди, частини, фігури, що виникають як результат розвитку хореографічної дії. Кожний епізод, фігура – певний етап на шляху розвитку основного конфлікту.

До ідейно-тематичної структури, крім композиції та архітектоніки, слід віднести сюжет та композиційно-сюжетні елементи. Однією із рис успіху у танцювальному номері є оригінальний та правильно висвітлений сюжет. Працюючи над постановкою, балетмейстер буде сюжетну лінію так, щоб глядач швидко зорієнтувався у виникненні, розвитку і розв'язанні конфлікту твору.

У складних, серйозних сюжетних танцях, постановках постановник-хореограф наче готує глядача до подальшого сприйняття твору, використовуючи для цього пролог – своєрідний вступ до основного сюжетного розвитку.

Разом з тим, слід зазначити, що у танцювальному фольклорі, особливо у побутовому жанрі, багато танців без сюжету, але в них є зміст, закладений в образно-емоційному почутті.

Найчастіше пролог зустрічаємо в героїчних, епічних, ліричних танцях.

Після зав'язки починається розвиток дії, який дає уявлення про можливі шляхи розв'язання проблеми, яку висвітлює автор-балетмейстер.

Плідна творча праця сучасного балетмейстера неможлива без досконалого володіння принципами хореографічної режисури, яка передбачає не тільки знання системи К. Станіславського, а й уміння художньо поєднати ці закони з музикою, освітленням, оформленням.

Отже, необхідно підкреслити, що досить значні практичні досягнення балетмейстерів у розвитку народно-сценічного танцю потребують серйозних наукових досліджень і узагальнень, що позитивно впливатиме на подальше зростання й утвердження високохудожньої танцювальної культури і українського хореографічного мистецтва зокрема. Керівники ж дитячих танцювальних колективів мають вивчити досвід кращих професійних танцювальних колективів, досвід роботи балетмейстерів, запозичувати його і створювати свої танцювальні композиції за загальноприйнятими канонами, серед яких: особливості композиції та архітектоніки, сюжету, композиційно-сюжетних елементів, змісту та форми, соціально-історичної обумовленості ідеї та теми, єдності хореографічної дії, тематики, основного композиційного центру, напрямку руху в танці, принципів розширення сценічного майданчика, принципів пропорційності та контрастності, малюнку, музично-хореографічної драматургії.

Список використаних джерел

1. Захаров Р. В. Записки балетмейстера / Р. В. Захаров, ред. А. В. Солодовников. – М. : Искусство, 1976. – 351 с., [32] л. фот., портр.
2. Шариков Д. І. Сучасна хореографія як феномен художньої культури ХХ століття / Д. І. Шариков // Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (26.00.01 – теорія й історія культури). – К. : Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2008. – 23 с.